

Māra Jēkabsone

Vai moderno tehnoloģiju sabiedrība ir zināšanu sabiedrība?

2011.gada 10.oktobrī Rīgā notika konference "Valoda. Izglītība. Tehnoloģijas", kuru organizēja Latviešu valodas aģentūra un kas bija veltīta projekta "Atbalsts valsts valodas apguvei un bilingvālajai izglītībai" aktivitātēm un citiem ar informācijas un komunikācijas tehnoloģijām un izglītību saistītiem jautājumiem. Projekts "Atbalsts valsts valodas apguvei un bilingvālajai izglītībai" tika īstenots no 2008.gada decembra līdz 2012.gada janvārim. Ar Eiropas Sociālā fonda (ESF) finansiālu atbalstu projektu realizēja Latviešu valodas aģentūra, un tā mērķis bija sniegt metodisku atbalstu pedagogiem valsts valodas mūsdienīgai apguvei un bilingvālo mācību sekmīgai izmantošanai. Projekta vadītāja **Elita Pušpure** konferencē prezentēja vairākus projekta gaitā izveidotus mācību un metodiskos materiālus: sešas mā-

Projekta "Atbalsts valsts valodas apguvei un bilingvālajai izglītībai" vadītāja **Elita Pušpure**

cību filmas; multimediju programmu "No modernisma līdz postmodernismam"; elektronisko mācību resursu darbam ar digitālo tāfeli "Latviešu valoda 7.–9.klasei"; elektroniskas latviešu valodas vārdnīcas izmēģinājuma moduli "E-pupa"; metodisko līdzekli "Labās prakses piemēri darbā ar digitālo tāfeli"; zinātniski metodisku periodisko izdevumu "Tagad". Projekta ietvaros tika organizēti vairāki profesionālās pilnveides kursi gan pedagogiem, gan pedagogijas studiju programmu docētājiem, izveidots 2009.gada valsts valodas eksāmena 9.klašu skolēnu marķēts runas un rakstu valodas korpus.¹

Kritiskās domāšanas nozīme tehnoloģiju pasaulē

LU Vēstures un filozofijas fakultātes lektors **Artis Svece**

Priekšlasījumā "Kritiskā domāšana un tehnoloģijas" Latvijas Universitātes (LU) Vēstures un filozofijas fakultātes lektors **Artis Svece** akcentēja kritiskās domāšanas nozīmi laikmetā, kad vairums ļaužu ir kā apmāti ar tehnoloģijām un to sniegtajām iespējām. Lai tehnoloģijas būtu palīgs, nevis traucēklis, izšķiroša loma ir kritiskai jeb patstāvīgai domāšanai. Kā izdevumā "Kritisko domāšanu vērtējot" (*Evaluating Critical Thinking*) atzinis Ilinoisas Universitātes (*University of Illinois*) profesors Roberts Enniss (*Robert H. Ennis*), **kritiskā domāšana ir argumentēta, reflektējoša domāšana, kuras mērķis ir lemt par to, kam ticēt un ko darīt**. Līdz šim kritiskā domāšana bija liberālās izglītības ideāls, kas balstās uz apgaismības laika ideju par to, ka ikvienam jābūt spriestspējīgam. Diemžēl tehnoloģiju revolūcijas ietekmē par kritisko domāšanu nereti tiek aizmirsts, arī izglītībā. Jau 1979. gadā grāmatā "Postmodernais stāvoklis" franču filozofs Žans Fransuā Liotārs (*Jean-François Lyotard*) atzina, ka informācijas tehnoloģijas ievērojami ietekmē iepriekšējos zināšanu un izglītības leģitīmācijas veidus, notiek zinātnes fragmentācija, mainās vērtības — akcents tiek likts uz informācijas praktiskumu un izmantojamību, informācija vairs nav veids, kā cilvēks aug, attīstās un rada zināšanas, bet gan prece, iespēja nopelnīt. Nenovēršama ir tehnoloģiju ietekme uz domāšanu — neko vairs nav nepieciešams atcerēties, jo to var izlasīt grāmatās un

internetā, arī reizrēķins kļuvis lieks, jo visu paveic kalkulators... Informācijas pārbaugātības apstākļos un aizvien pieaugošas pašizglītības gadījumā kritiskās domāšanas nozīme tikai pastiprinās, atzina A.Svece. Skolēns un skolotājs, pasniedzējs un students informācijas pieejamības ziņā ir līdzvērtīgā situācijā, un tas, ko šādos apstākļos var piedāvāt pedagogs, ir prasme lietot informāciju, strādāt ar to. Kritiskā domāšana palīdz atrast būtisko, organizēt informāciju, tā palīdz radīt izpratni par tehnoloģiju piedāvāto iespēju robežām, pasauli ārpus efektīvā un noderīgā, jo arī tai ir sava vērtība. Kritiskā domāšana veicina informācijas tehnoloģiju jēgpilnu, saprātīgu un atbildīgu izmantošanu, secināja A.Svece.

21.gadsimta skola Latvijā — realitāte vai vīzija?

Izdevniecības "Lielvārds" valdes priekšsēdētājs Aivars Gribusts

Izdevniecības "Lielvārds" valdes priekšsēdētājs **Aivars Gribusts** prezentācijā "Tehnoloģijas izglītībai 21.gadsimta skolā" pievērsās jautājumam, vai Latvijas skolas tehnoloģiju aspektā patiešām atrodas 21.gadsimtā. Tehnoloģijas raksturo strauja attīstība, ātrā arvien apjomīgākas informācijas apstrāde ar arvien mazākām ierīcēm. Izglītība tiek uzskatīta par vienu no personības attīstības un brieduma rādītājiem. Diemžēl tehnoloģiju izmantojuma ziņā izglītības nozare Latvijā vēl joprojām ir ļoti atpalikusi, un ne tikai tāpēc, ka tajā netiek veikti atbilstoši ieguldījumi. A.Gribusts atgādināja reālo situāciju — distancējoties no nepārtraukti skandētās nākotnes vīzijas par ideālu vietu bērnu attīstībai, 21.gadsimta skola īstenībā ir ikviena Latvijas skola jau 11 gadus... 2011.gadā tehnoloģijas izglītībā tiek izmantotas pilnīgi tāpat kā pirms gadiem desmit: informācijas tehnoloģiju mācīšana un apguve (informātika), stundā pasniedzamās informācijas vizualizēšana (prezentācijas) un uzskaites veikšana e-žurnālā (novērots gan, ka praksē diemžēl ierakstus e-žurnālā visbiežāk veic no parastā žurnāla, respektīvi, notiek dubults darbs). Tikmēr mājās tehnoloģijas tiek izmantotas daudz plašāk: komunikācijai, relaksācijai, izklaidei, informācijas ieguvei utt. Līdz ar to rodas vairāki pamatoti jautājumi: vai pašreizējais tehnoloģiju izmantojums izglītībā ir optimāls; kādām izglītības aktivitātēm skolā tehnoloģijas būtu jāizmanto vairāk; kāda ir tehnoloģiju loma bērnu attīstībā ārpus skolas; vai tehnoloģiju iespāids ikdienā mainīs arī izglītības saturu?

Izglītības tehnoloģiju kompānijas "Promethean" (www.prometheanworld.com) izveidotajā izglītības speciālistu saziņas vietnē www.prometheanplanet.com un tās diskusiju un pētniecības aktivitātē "Education Fast Forward" (<http://www.prometheanplanet.com/en/professional-development/best-practice/education-fast-forward>) atzīts, ka nenoliedzami vēl kādu laiku pastāvēs klases telpa, un skolotāji turpinās tajā mācīt skolēnus, taču ievērojami mainīsies mācību saturs un mācību procesa organizācija. Globalizācija, urbanizācija, jaunu darbam nepieciešamu prasmju attīstība maina ne tikai izglītības programmas un mācību priekšmetu struktūru, bet arī visu mācību gaitu — to, kā, kad un kur notiks mācīšanās. Galvenais ir palīdzēt skolēniem apzināties savu potenciālu, uzlabot sniegumu un atrast vietu izglītības procesā arī ārpus izglītības sistēmas.

Latvijas skolotāju un skolēnu mediju kompetence

Baltijas sociālo zinātņu institūta (<http://www.bszi.lv>) pētniece **Evija Kļave** prezentēja projekta "Atbalsts valsts valodas apguvei un bilingvālajai izglītībai" ietvaros veiktā pētījuma "Mediju lietošanas kompetence skolotāju un

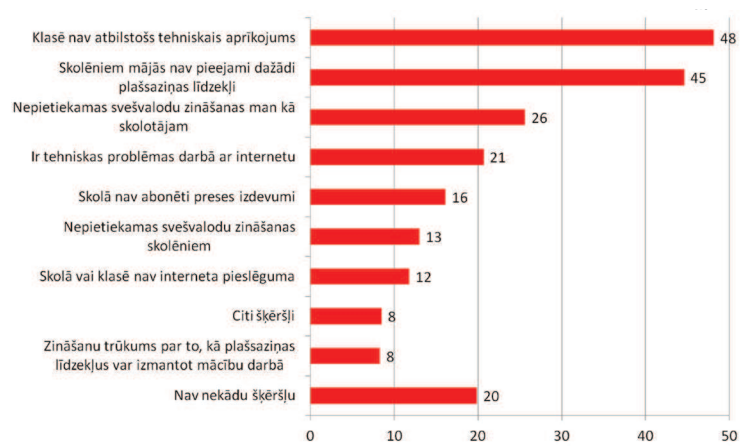

Baltijas sociālo zinātņu institūta pētniece Evija Kļave

skolēnu mērķa grupā" pirmos rezultātus. Pētījums tika veikts 2011.gada augustā–novembrī, tā mērķis bija noskaidrot, izvērtēt un salīdzināt skolotāju un skolēnu mediju kompetenci, kas pētījumā tika definēta kā **prasme uztvert, analizēt, strukturēt un vērtēt plašsaziņas līdzekļu vēstījumus, kā arī radīt tos**.² Izpētāmās prasmes tika attiecinātas uz radio, televīzijas, laikrakstu, žurnālu un interneta izmantošanu. Pētījuma mērķgrupas bija vispārīzglītojošo skolu 7.–12.klašu skolēni un skolotāji — 955 skolēni un 502 skolotāji. Datu vākšanā tika izmantotas padziļinātās intervijas, anketēšana skolās, tiešsaistē un ar e-pasta starpniecību. Zināmā mērā arī dažas pētījuma metodes ļāva spriest par respondentu mediju kompetenci.

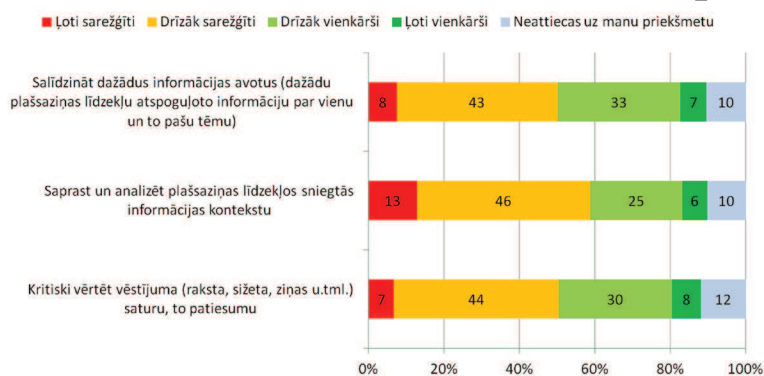
Pētījumā iegūtie dati rāda, ka visbiežāk lietotais plašsaziņas līdzeklis ir internets — katru dienu to izmanto

91% skolotāju un 86% skolēnu. Otrajā vietā ierindoja televīzija — katru dienu to skatās 81% skolotāju un 66% skolēnu. Radio, laikraksti un žurnāli tiek izmantoti krietni retāk, sevišķi maz tos lieto skolēni (25% skolēnu radio neklausās nemaz vai dara to ļoti reti, 41% skolēnu šāda attieksme ir pret laikrakstiem un 23% pret žurnāliem). Vairums skolotāju un skolēnu visa veida medijus izmanto mājās — internetu mājās lieto 71% skolotāju un 95% skolēnu. Daudzi skolotāji (28%) internetu izmanto arī skolā, kamēr skolēni internetu skolā tikpat kā neizmanto. Bibliotēkā mediji tiek lietoti salīdzinoši maz — gan skolotāji, gan skolēni to izmanto tikai periodisko izdevumu lasīšanai. Gan skolotāji, gan skolēni dod priekšroku medijiem dzimtajā valodā, tomēr skolēni, salīdzinājumā ar skolotājiem, valodas izvēlē ir krietni elastīgāki — tieši skolēni un nevis skolotāji ir tie, kas labprāt izvēlas resursus arī citās valodās. Valodu barjera starp skolotājiem un skolēniem ir visnotaļ ievērojama: resursus angļu valodā izvēlas 94% skolēnu un 58% skolotāju, bet krievu valodā — 67% skolotāju un 43% skolēnu. Skolotāji internetā visbiežāk izmanto skolas tīmekļa vietni un e-klasi (84%), ziņu portālus (84%), ar profesionālo darbību saistītus informācijas resursus (81%), kā arī uzziņu portālus (65%), turpretī skolēni visvairāk izmanto mūzikas un video portālus (89%), sociālos tīklus un iepazīšanās portālus (65%), kā arī skolas tīmekļa vietni un e-klasi (60%). Attiecībā uz televīziju, radio un preses izdevumiem var secināt, ka gan skolotāji, gan skolēni šajos medijos mēdz izvēlēties gan konkrētus raidījumus, rakstus, tēmas, gan arī skatīties, klausīties, lasīt tāpat vien — visu pēc kārtas, kas šķiet interesants viņu izvēlētajā televīzijas, radio kanālā vai preses izdevumā. Interneta izmantošanā jau parādās ievērojamas atšķirības. Skolotāji internetā pārsvarā meklē informāciju darba vajadzībām (89%), savām interesēm (85%), lasa par konkrētām tēmām (77%) un sazinās ar draugiem, radiem, kolēģiem (75%). Skolēni turpretī internetu visvairāk izmanto, lai klausītos, skatītos, lejupielādētu mūziku un filmas (89%), sazinātos ar draugiem un radiem (86%), kā arī meklētu informāciju mācībām (75%) un savām interesēm (71%). Salīdzinājumā ar skolotājiem, skolēni ievērojami vairāk internetā spēlē spēles (47%:18%) un piedalās dažādos sarunu forumos un emuāros (40%: 8%). Vēl pētījumā secināts, ka skolotāji internetu darba nolūkiem izmanto vairāk, nekā personīgajām vajadzībām (abām aktivitātēm patērētais laiks svārstās no vienas līdz trim stundām dienā), savukārt skolēni internetā vispirms apmierina savas personīgās intereses un tikai tad — mācību vajadzības (personīgajām interesēm tiek veltītas vidēji trīs stundas dienā, kamēr mācībām tikai viena stunda vai pat mazāk). Gan skolotāji, gan skolēni atzīst, ka plašsaziņas līdzekļi stundās tiek izmantoti, lai skatītos stundas tēmai atbilstošus video ierakstus vai meklētu informāciju internetā, taču daudzi skolotāji piebilst, ka mediju izmantošanai mācību darbā ievērojami traucē tas, ka klasē trūkst atbilstoša tehniskā aprīkojuma (48%), skolēniem mājās nav pieejams pietiekami plašs mediju klāsts (45%), kā arī citus (faktiski — pārvaramus) šķēršļus (sk. 1. diagrammu).

1. diagramma. Šķēršļi, kas kavē skolotājus izmantot medijus mācību darbā

Ja salīdzina plašsaziņas līdzekļu vērtējumu, skolotāji un skolēni tos vērtē mazliet atšķirīgi, piemēram, vairums skolotāju (67%) nepiekrīt, ka plašsaziņas līdzekļos atrodamā informācija vienmēr ir patiesa un aktuāla, kamēr 50% skolēnu atbalsta šādu viedokli. Tomēr vairumā gadījumu gan skolotāji (83%), gan skolēni (67%) uzskata, ka ir svarīgi salīdzināt, ko par vienu un to pašu tēmu raksta dažādi interneta portāli un preses izdevumi. Domas par to, vai ir iespējams labi mācīties un gūt sekmes mācībās, nelasot laikrakstus, žurnālus un nelietojot internetu un citus plašsaziņas līdzekļus, atkal dalās — šim viedoklim piekrīt 15% skolotāju un 41% skolēnu. Arī skolotāju viedoklis par to, vai mediju izmantošanas prasmes ir viegli vai grūti iemācīt, atšķiras — aptuveni 51–59% skolotāju uzskata, ka tas ir gana sarežģīts uzdevums, kamēr aptuveni 31–40% skolotāju atzīst, ka tas tomēr varētu būt salīdzinoši vienkārši (sk. 2. diagrammu).

2. diagramma. Skolotāju viedoklis par mediju izmantošanas prasmju attīstīšanas sarežģītību

Kopumā secināms, ka skolotāji ir daudzpusīgāki mediju lietotāji nekā skolēni, jo izmanto plašāku mediju klāstu, taču skolotājiem raksturīgi lietot medijus pārsvarā izziņas, informatīvos un profesionālos nolūkos, kamēr skolēni tos vairāk izmanto komunikācijas un izklaides mērķiem. Rezultātā atzīstams, ka skolotājiem raksturīgā pasīvās mediju lietošanas formas, bet skolēniem — aktīvās mediju lietošanas formas. Skolotājiem ir augstāka izpratne par uzticību mediju saturam un viņi daudz pozitīvāk vērtē mediju lietošanu mācību darbā. Skolēni

bieži vien pārāk paļaujas uz medijos pausto viedokli, kā arī uzskata, ka labas sekmes mācībās var gūt, arī nelietojot medijos.

Sociālie mediji un to izmantošana izglītībā

LU Humanitāro zinātņu fakultātes lektore **Dina Šavlovskā** prezentēja galvenās atziņas no pētījuma par sociālajiem medijiem un valodu apguvi Latvijā, Polijā un Rumānijā. Pētījums "Valodu mācīšanās un mācīšana, izmantojot sociālos medijos ES jaunajās dalībvalstīs: Latvijā, Polijā un Rumānijā" tapis ar Eiropas Komisijas atbalstu un ir daļa no Eiropas tīkla projekta "Valodu mācīšanās un sociālie mediji: 6 galvenie dialogi" (*Language Learning and Social Media: 6 Key Dialogues*), kas veltīts sociālo mediju lomai valodu apguvē un tiek īstenots no 2010. līdz 2012. gadam. Pētījumu veikušas vairākas augstākās izglītības iestādes Latvijā, Polijā un Rumānijā, un tā mērķis bija noskaidrot, kā valodu apguvēji un pasniedzēji trīs jaunajās ES valstīs saprot pašreizējo un iespējamo sociālo mediju nozīmi gan ikdienas dzīvē, gan svešvalodu apguves un mācīšanas procesā. Pētījuma dati tika iegūti no 60 brīvprātīgajiem (20 cilvēki no katras valsts), ne tikai augstskolu studentiem, bet arī pasniedzējiem. Katrs dalībnieks aizpildīja anketu un piedalījās intervijā. Vairāk nekā puse aptaujāto bija vecumā līdz 25 gadiem. Otra lielākā aptaujāto grupa bija vecumā no 26 līdz 35 gadiem. Tikai 9 dalībnieki bija vecāki par 36 gadiem.

Timekļa 2.0 speciālisti atzīst, ka *Timekļa 2.0* tehnoloģijas no citām tehnoloģijām atšķiras ar horizontālu platformu, lietotāju radītu saturu un vispārēju pieejamību, respektīvi, galvenais, ko dara sociālie mediji, ir tas, ka tie pieļauj lietotāju radītās informācijas apmaiņu.³ Pētījuma dati liecina, ka visiem pētījuma dalībniekiem mājās ir internetslēgums, un viņi to izmanto katru dienu: tērzē (*čato*); lasa, piedalās, veido interneta forumus, emuārus, viki vietnes; darbojas sociālajās tīmekļa vietnēs; klausās un veido aplādes (*podcast*) datnes. Darbība sociālajos medijos nenotiek tikai dzimtajā valodā — aptuveni puse (50%) respondentu regulāri sazinās ar citiem svešvalodā, 60% skatās filmas un videoklipus, lasa emuārus svešvalodā, 40% klausās aplādes datnes svešvalodā. Lai gan komunikācijas iespējas ir viens no galvenajiem interneta lietošanas iemesliem

(kā nozīmīga tiešsaistes komunikācijas priekšrocība tika minēta tūlītēja saziņa un zemas izmaksas — "*in real time and low cost*"), respondenti internetā ne tikai komunicē, bet arī meklē problēmrisinājumus, viedokļus un padomus. Tiek atzīts, ka informācijas internetā ir daudz, taču tā ne vienmēr ir kvalitatīva un noderīga, bieži vien ir grūti izvērtēt tās ticamību, vērtību utt. Tāpat respondenti internetā rodamo informāciju vērtē kā ļoti mainīgu un nepastāvīgu.

Pētījumā iegūtie dati liecina, ka daudz vairāk cilvēku ir interneta informācijas uztvērēji nekā satura veidotāji, tāpēc bija vērtīgi uzzināt, kad tiek izlemts sākt veltīt laiku emuāru, forumu u.tml. veidošanai. Pamatā laiks tiešsaistes satura veidošanā tiek ieguldīts tādēļ, lai dalītos un saņemtu informāciju no draugiem, paziņām un citiem interneta lietotājiem: "*Es daudz lietoju sociālos medijos, īpaši manās studijās. Mēs (studenti no mūsu grupas) esam izveidojuši viki vietnes, kur mēs glabājam noderīgus materiālus, interneta adreses uz svarīgiem rakstiem un citas lietas, ar kurām mēs vēlamies dalīties. Šādā veidā mēs palīdzam viens otram mācīties labāk.*" Tie respondenti, kuri māca svešvalodu, skaidroja, ka dalība sociālajos medijos un atrašanās tiešsaistes režīmā ir nepieciešama viņu darbam: "*Man šķiet vieglāk sazināties ar saviem studentiem, čatojot un izmantojot citus sociālos medijos. Kaut gan nekad īsti nevar zināt, kas ir otrā pusē, nevar pilnībā uzticēties, bet profesionālā ziņā tā nav problēma, es zinu, ar ko runāju.*" Tāpat pētījumā tika apzināti iemesli, kāpēc lietotāji tomēr izlemj nepiedalīties tiešsaistes satura veidošanā. Daži atzina, ka viņiem nav nekā tik svarīga, lai ar to dalītos, citi minēja pieredzes trūkumu tiešsaistes satura veidošanā, kā arī vēlēšanās, intereses, motivācijas nepietiekamību šādām nodarbēm: "*Man nav nekā tāda, ar ko es vēlētos dalīties ar visu pasauli. Un es to nevēlos*"; "*Es nezinu, kā veidot aplādes datnes, un neesmu pārāk ieinteresēts to darīt.*"

Svarīgi bija uzzināt respondentu viedokli gan par iemaņām, kas nepieciešamas, lai veiksmīgi darbotos ar *Timekli 2.0*, gan par sociālo mediju potenciālu attiecībā uz valodu apguvi. Zīmīgi, ka visi respondenti *Timekli 2.0* uztver kā pašsaprotamu interneta attīstību un nesaskata būtisku atšķirību starp *Timekli 1.0* un *Timekli 2.0*. Turklāt — par pašsaprotamu lietu tiek uzskatīta gan tehnoloģiju attīstība, gan prasmes. Lūgti nosaukt iemaņas, kas nepieciešamas, lai veiksmīgi izmantotu *Timekļa 2.0* tehnoloģijas, respondenti norādīja intelektuālās, nevis tehniskās prasmes. Īpaši tika uzsvērta gatavība mācīties (tehnoloģiju pieņemšana) un pacietība. Tehnoloģiskas problēmas sociālo mediju izmantošanā, pēc respondentu domām, ir tikai atruna, galvenais ir motivācija, atvērtība un vēlme apgūt ko jaunu. Motivācijas nozīmi izceļ, piemēram, šāds fakts — lai gan 75% respondentu ir aktīvi sociālo tīmekļa vietņu lietotāji, ir arī tādi, kuri sociālās tīmekļa vietnes nelieto. Viņi izmanto citas *Timekļa 2.0* piedāvātās iespējas:

LU Humanitāro zinātņu fakultātes lektore **Dina Šavlovskā**

“Man nav “Facebook” vai “LinkedIn” profila, jo man to nemaz nevajag. Es varu izpaust savas intereses citos veidos.” Par visnoderīgākajiem resursiem valodu apguvē tika atzītas valodu apguves vietnes. Nākamais populārākais resurss ir tiešsaistes vārdnīcas un filmu skatīšanās tiešsaistē, kam seko audio materiāla klausīšanās, un tikai pēc tam — specifiski gramatikas skaidrojumi, tērzēšana un forumi. Jāatzīmē, ka respondentiem ir pozitīva attieksme pret sociālajiem medijiem ne tikai

Vai moderno tehnoloģiju sabiedrība ir zināšanu sabiedrība?

Konferences noslēgumā notika ekspertu paneldiskusija “Vai moderno tehnoloģiju sabiedrība ir zināšanu sabiedrība?”. Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju asociācijas (LIKTA) prezidente **Signe Bāliņa** klātesošajiem uzdeva līdzīgu, taču ievērojami precīzāku jautājumu — “Vai tehnoloģijas mums palīdz

Paneldiskusijas “Vai moderno tehnoloģiju sabiedrība ir zināšanu sabiedrība?” eksperti (no kreisās): LU Filozofijas un socioloģijas institūta direktore, LZA akadēmiķe Maija Kūle, Latvijas Nacionālās bibliotēkas Digitālās attīstības departamenta direktors Emīls Klotiņš, ESF projekta “Dabaszinātnes un matemātika” vadītāja, skolotāja Dace Namsone, LZA akadēmiķis Andris Buiķis un LIKTA prezidente Signe Bāliņa

kā pret viņu dzīves neatņemamu sastāvdaļu, bet arī kā pret daļu no viņu izglītības — visi ir vienisprātis, ka sociālos medijus var izmantot arī jaunu mācību iespēju nodrošināšanai.

Visbeidzot, bija noderīgi uzzināt, kādi varētu būt interneta un sociālo mediju negatīvie aspekti. Daži respondenti atzina, ka *Timekļa 2.0* izmantošana esot laikietilpīga, citi minēja neuzticību informācijas kvalitātei, vēl citi pievērsās tiešsaistes saziņas potenciālajai bīstamībai: “Es nelasu emuārus, jo man tam nav laika. Vispirms man jāizpilda savi mājas darbi, esmu sieva un māte. Man ir daudz saistību, tādēļ man nav laika vienkāršai sēdēšanai. Tas mani neinteresē”; “Es sāku izmantot sociālos tīklus, lai pierādītu meitai, ka internets ir pilns melu un ka viņai viss jāpārbauda, pirms viņa iesaistās tērzēšanā. Es viņai mācīju, ka zaudēt laiku ar neīstiem, virtuāliem cilvēkiem ir muļķīgi.”

Ar pilnu pētījuma tekstu iespējams iepazīties portāla “Elearning”⁴ tīmekļa vietnē <http://www.elearningeuropa.info>.⁵

vai traucē?” —, sniedzot uz to savu atbildi: zināšanu sabiedrība nekādi nav iedomājama bez tehnoloģijām, jo tehnoloģijas dod iespēju tikt pie zināšanām. Latvijas Nacionālās bibliotēkas Digitālās attīstības departamenta direktors **Emīls Klotiņš** gan piebilda, ka informācija pati par sevi nedod zināšanas. Tehnoloģijas paātrina procesu, taču nedod zināšanas gatavā veidā. Jāņem vērā arī tieši tehnoloģiju radītā informācijas pārbagātība, kuras apstākļos arvien vairāk jādomā par informācijas kvalitāti. Tāpat ievērojams apstāklis, ka par spīti tehnoloģiju sniegtajām iespējām, internetā ievietotā informācija tomēr ir nepastāvīga un bieži vien pazūd.

ESF projekta “Dabaszinātnes un matemātika” vadītāja, skolotāja **Dace Namsone** atzīmēja, ka tehnoloģijas ir sava veida izaicinājums. Katra nākamā paaudze arvien vairāk aizraujas ar tehnoloģijām, līdz ar to skolotājiem nepārtraukti jādomā, kā to, kas skolēnam patīk, ievirzīt tādā gultnē, lai tas viņam nevis traucētu, bet gan palīdzētu mācīties. LU Filozofijas un socioloģijas

institūta direktore **Maija Kūle** atgādināja, ka pavisam nesen — vēl pirms pāris desmit gadiem — tika runāts nevis par tehnoloģiju sabiedrību vai zināšanu sabiedrību, bet gan par informācijas sabiedrību. Zināšanu sabiedrību no informācijas sabiedrības atšķir tajā esošā stabilā vērtību sistēma, kultūra un prasme izmantot informāciju. Protams, nenovērtējamu lomu sabiedrības audzināšanā spēlē skolotājs. Kā atzina D.Namsone, atrast un izvērtēt — tās ir prasmes, kas jā māca skolā, taču to ir grūti izdarīt, jo šīs iemaņas faktiski iegūstamas tikai ar pieredzi. Taču tas ir izdarāms, un, kā uzsvēra M.Kūle, izšķiroša nozīme mācību darbā (un ne tikai) ir personībai. Nevis izvēlētais darba metodes vai saturs iedvesmo skolēnus, tā ir personība, kas liek sev sekot, līdzināties.

Kā jau tika minēts, skolotāji ļoti bieži saskaras ar problēmu, ka informācijas pieejamības dēļ skolēni atsevišķos jautājumos ir labāk sagatavoti nekā skolotāji. Turklāt viņi ir arī prasmīgāki tehnoloģiju izmantotāji — veiklāki, ātrāki, apķēriņāki. Problēmu varētu atrisināt attieksmes maiņa. Ja skolotājs tehnoloģijas uztvers nevis kā traucēkli, bet kā attīstības iespēju, viņš ievērojami pilnveidos gan mācību procesu, gan attiecības ar skolēniem. Tehnoloģijas dod iespēju intensīvākam patstāvīgajam un grupu darbam — ļaut skolēniem pašiem meklēt, veidot, prezentēt. Var kopā izstrādāt dažādus mācību materiālus, tehnoloģijas ļoti veicina skolēnu interesi un motivāciju.

Nepārtraukti tiek kritizēta *Vikipēdija* un tamlīdzīgi resursi, kurus izmanto vairums skolēnu. Taču varbūt vainīgi esam mēs paši? Pilnībā var pievienoties S.Bāliņas un E.Klotiņa uzskatam, ka jādodomā ne tikai par tehnoloģijām, bet arī par saturu, turklāt — latviešu valodā. Tikai ar kvalitatīviem resursiem valsts valodā var iemācīt pašapziņu, lepnumu par savu valsti, valodu, kultūru. Mūsu rīcību vada ierobežojumi, kurus sev uzliekam mēs paši. Jābūt atvērtākiem — tāds ir diskusijas dalībnieku galvenais secinājums. Par spīti atsevišķiem iebildumiem, būtībā tehnoloģijas ir tās, kas mūs virza uz priekšu. Taču bez kvalitatīva satura arī vismodernākās tehnoloģijas ir un paliek tikai "dzelži" un algoritmi. Kā savā prezentācijā atzina Latviešu valodas aģentūras izglītības metodiķe E.Pušpure — rezultātu kvalitāte ir atkarīga gan no resursu kvalitātes, gan procesa kvalitātes, abas ir vienlīdz nozīmīgas pilnvērtīgai, sekmīgai un kvalitatīvai izglītībai.

Aijas Otomeres foto

¹ Plašāku informāciju par projekta gaitā izstrādātajiem materiāliem sk. projekta tīmekļa vietnē www.bilingvals.lv. Turpat iespējams noskatīties arī konferences tiešraidi (sadaļā "Aktualitātes": http://www.bilingvals.lv/lat/aktualitates_read.php?id=63&from=0) un iepazīties ar konferences prezentācijām (sadaļā "Projekta materiāli": http://www.bilingvals.lv/lat/projmateriali_read.php?id=19&from=0).

² Pētījuma gala rezultāti pieejami projekta tīmekļa vietnes www.bilingvals.lv sadaļā "Projekta materiāli": http://www.bilingvals.lv/lat/projmateriali_read.php?id=27&from=0 (http://www.bilingvals.lv/uploads_docs/BISS_Mediju_komptence_2011_1323249632.pdf).

³ **Musser, John.** *Web 2.0 : principles and best practices.* [USA] : O'Reilly Media, 2006 ; **Kaplan, Andreas M., Haenlein, Michael.** *Users of*

the world, unite! The challenges and opportunities of social media. Business Horizons [tiešsaiste], 2010, Vol.53, Issue 1 (January–February), p.59–68. Pieejams: <http://www.slideshare.net/studente1000/kaplan-andreas-m-haenlein-michael-2010-users-of-the-world-unite-the-challenges-and-opportunities-of-social-media-business-horizons-vol-53-issue-1-p-5968>

⁴ Eiropas Komisijas Izglītības un kultūras ģenerāldirektorāta iniciēts portāls, kas veltīts izglītības pārmaiņām moderno tehnoloģiju ietekmē.

⁵ Sk. "Sociālie mediji un valodu apguve: uzskati, attieksme un to pielietojums Latvijā, Polijā un Rumānijā" <http://www.elearningeuropa.info/lv/directory/Soci%C4%81lie-mediji-un-valodu-apguve%3A-uzskati%2C-attieksme-un-to-pielietojums-Latvij%C4%81%2C-Polij%C4%81-un-Rum%C4%81nij%C4%81>.